

ANMELDELSER

DE QUEER'E HALVTREDSERE?

Peter Edelberg: Storbyen trækker. Homoseksualitet, prostitution og pornografi i Danmark 1945-1976. Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2012, 347 sider. Pris: 425 kr.

Personligt og akademisk er jeg opflasket med en opfattelse af 50erne og 60erne som en homoseksuel mørketid, en periode, hvor forhadte og selvhadende homofile sneget sig langs husmure og pissoirer, ikke kunne finde ud af at have sex med hinanden på grund af "falsk bevidsthed" og negative selv-billeder og i stedet købte sig til seksuelle ydelser (snarere end nydelser) hos i princippet heteroseksuelle trækkerdrengene. "Den grimme lov", der fra 1961 til 1965 kriminaliserede samkønnet sexkøb hos personer under 21 år, var for mig symbolet på efterkrigstidens triste og skamfulde årtier.

Dette skyldtes både samfundets undertrykkelse og homoernes selvundertrykkelse. Først med 70ernes seksuelle befrielse med "Smil homofil"-demonstrationer, offentlige happenings, ø-lejre, basisgrupper og homopolitik ændredes vilkårene for de homoseksuelle som gruppe og for den enkelte, lykkeliggjorte homo. Resten er historie. Og denne historie er én lang lineær progressionsfortælling, hvori homoen bliver stadig mere frigjort og i det nye årtusind sågar "queer" med hidtil usete udfoldelsesmuligheder som kirkebryllupper og regnbuefamilier. I en sådan situation er det svært at opretholde pessimismen!

Nu kommer så Peter Edelbergs studie *Storbyen trækker* og fremtvinger en nuancering og omtænkning af denne herskende fortælling. Med klar argumentation og fin kildebehandling repræsenterer bogen, der bygger på en ph.d.-afhandling, et forfriskende og originalt nysyn på dansk bøssehistorie. Den er desuden et veloplagt stykke velfærdshistorie samt et studie i den moderne danske stats subjektiveringsmekanismer.

"Den grimme lov" er også omdrejningspunktet i Edelbergs afhandling, hvis tre cen-

trale kapitler handler om hhv. før, under og efter en grim lov. Men loven og dens demoniserede ophavsmand, Politikommissær Jens Jersild, tillægges en ny betydning. Loven var i høj grad produkt af en moralsk panik i senhalvtredserne. Panikken demoniserede voksne, homofile sexkøbere og bekymrede sig om vildførte og udsatte proletar- og militærdrenge, der i samtidens uklare blanding af forførelses- og degenerationsforestillinger blev set som værende i fare for at ende i kriminelle og/eller homoseksuelle livsbaner – at blive “Bundfald” som titlen på en af tidens skræmmekampagnefilm advarer om (Mikkelsen: 1984). Kriminalitet og homoseksualitet blev set som snævert sammenknyttede, selv om Jersild igen og igen bedyrede, at voksne homoseksuelles indbyrdes forhold ikke var noget staten eller ordensmagten, skulle blande sig i. Det var kampen om den udsatte mandlige ungdoms krop og sjæl, det handlede om.

Edelbergs hovedtese er, at “den grimme lov”, som for øvrigt allerede var en anakronisme da den – modstræbende – blev vedtaget i 1961 og kun holdt i fire år, ikke først og fremmest skal ses som kulminationen på en undertrykkelse af homoseksuelle. Den var snarere et subtilt disciplineringsredskab i udviklingen af en særlig dansk begrebsliggørelse omkring homoseksualitet som et nationalt kompromis, der leder hen mod verdens første lov om registreret partnerskab i 1989.

“Den grimme lov” skulle først og fremmest lære homoseksuelle mænd, hvor grænsen gik for seksuelle forhold, og hvordan de skulle holde sig på den rigtige side af dikotomierne dreng/mand, offentlig/privat, og prostitution/sympatiforhold. Den egentlige “seksuelle revolution” tidsfæster Edelberg i 60’erne, hvor danske homoseksuelle mænd radikalt skiftede seksualadfærd og smag. For første gang i homohistorien blev ligestilling et ideal og en reel norm for homoseksuelle forhold. Bøsserne dyrkede nu hinanden – gratis – i stedet for bi- eller heteroseksuelle drenge for betaling, og således blev Jersilds lov hurtigt overflødiggjort. Hvad han selv var den første til at påpege.

Udviklingen afspejles i erotika, hvor 50’ernes længselsfulde og passive yngling erstattes af mere voksne og aktive hverdagsfyre i 60’erne og 70’ernes pornografi. 70’ernes frigjorte bøsser er således i Edelbergs optik i langt højere grad i samklang med velfærdsstatens bestræbelser end gængs homofrigørelseshistorie har fremstillet dem:

Denne revolution var ikke kommet af sig selv, men var drevet frem af en massiv og vellykket kampagne fra politiets og myndighedernes side, i form af praktiske disciplinerende tiltag og nedbrydning af de rum hvor “ulige” forhold fandt sted. Den var akkompagneret af tilbuddet om en ny homoseksuel subjektivitet: den normale, ligestillingsberettigede homoseksuelle, der søgte andre homoseksuelle, jævnaldrende partnere, og var noget helt andet end en kriminel pædofil (s. 244).

Den homoseksuelle frigørelse fremstår således snarere som resultatet af en vellykket social ingeniørkunst end som kamp vundet af modige græsrodsbevægelser.

En af konsekvenserne af denne “disciplinering” er den radikale udskillelse af prostitution og pædofili fra homoseksualitet. Drengeprostitutionen forsvandt fuldkommen fra bybilledet, og omfanget dalede betragteligt, mens pædofilien selvstændiggjordes som en ny identitet og praksis, der blev underkastet stadig stigende demonisering, stigmatisering og kriminalisering. Den frigjorte, “statsautoriserede” homoseksuelle, der har gjort sig fortjent til i princippet fuldstændig ligestilling med heteroseksuelle, er således produktet af en national disciplinering, der har udgrænsningen af pædofile og prostitution som forudsætning.

Edelbergs nyfortolkning af halvtredserne og “den grimme lov” er forfriskende og tiltrængt, ligesom hans afhandling peger på nødvendigheden af at medtænke seksualitetshistorien i den stadigt voksende velfærdsstatsforskning. Hans fremstilling af halvtredserne gør dem næsten “queer”; et farverigt miljø, hvor mænd og drenge på tværs af seksualobservanser, klasser og generationer dyrker

hinanden i sociale og seksuelle transaktioner, der kun dårligt indfanges af det overgribende begreb om "prostitution", for den "multiple virkelighed" var så langt mere kompleks.

Men han risikerer at ende i den anden grøft. Sine steder tenderer afhandlingen mod monokausalitet, der næsten gør Jens Jersild til forudsætningen for Bøssernes Befrielsesfront, ligesom disciplineringsaspektet i konstruktionen af den moderne homoseksuelle mand overbetones. Skiftet i seksuel smag, den nye åbenhed omkring homoseksualitet og anderledes omgangs- og kommunikationsformer var ikke kun disciplineringsfælder, som en lumsk velfærdsstat satte op for homoseksuelle mænd, der i virkeligheden hellere ville købe sjov af heterodrenge, men *også* resultater af en reel tilkæmpet frihed, en radikal afdramatisering og afstigmatisering og en overordnet mentalitetshistorisk forandring, der ikke kun kan tilbageføres til jura.

Afhandlingen begrænser sig til retskilder, pressemateriale og til slut erotikka. Denne indsnævring er sikkert klog, men den har omkostninger. En inddragelse af andre kildetyper som litteratur, drama, film og massemedier kunne have bragt "farve" og "smag" til fremstillingen. Dette er ment som bagvendt ros, for Edelberg demonstrerer nemlig indirekte, hvor meget mere dansk seksualitetshistorie vi behøver. Bogen gør absolut sit, og forfatteren har med held stillet sig på skuldrene af dansk bøssehistories absolutte kæmpe, Wilhelm von Rosen, hvis monumentale afhandling *Månens kulør*, *Storbyen trækker* kan ses som et vigtigt supplement til.

Edelberg har lært mig, at demoniseringen af halvtredserne og "den grimme lov" er ensidig, naiv og primitiv og han har mindet mig om, at homohistorien ikke er nogen linear progressionsfortælling; og at fænomenet queer måske fandtes længe før vi anede og i perioder og steder, vi allermindst forventede at finde det.

*Dag Heede, ph.d., lektor,
Institut for Kulturvidenskaber,
Syddansk Universitet*

LITTERATUR

- Mikkelsen, Henning (1984): *Bundfald: Om den "homoseksuelle fare" i 50'ernes Danmark*. Universitetsopgave, RUC
- von Rosen, Wilhelm (1993): *Månens Kulør. Studier i dansk bøssehistorie 1628-1912*. Rhodos, København.

EN GENINTRODUKTION AF TJENESTEFOLK?

Helma Lutz: The New Maids – Transnational Women and the Care Economy. Zed Books 2011, 241 sider. Pris: 200 kr.

Jeg lo og græd under læsningen af denne bog. Der var bl.a. et humoristisk eksempel fortalt af en illegal migrant, Anita, i Tyskland om sin modstandsstrategi overfor en krakilsk arbejdsgiver, der eksempelvis kun ønskede brug af vand og sæbe som rengøringsmidler (af økologiske hensyn, forstås). Og der var et sørgeligt eksempel fra en polsk migrantarbejder, der var til stede ved en ældre, enlig kvindes dødsleje. Det er et andet Tyskland, end det vi er vant til, når vi suser forbi de tyske byer på motorvejene. Det foregår i hjemmet, hvor migrantarbejdere i stigende omfang indtager en ny rolle som huslige arbejdere. Der støvsuges, ryddes op, lægges tøj sammen, købes ind og passes børn og i denne proces skabes, reproduceres og forandres både køn, etnicitet/race og klasse – og samtidig genereres renlighed og orden. Og der er følelser på spil – grænserne til det huslige arbejde og omsorg er ikke klare, og efterhånden forstår vi, at denne sondring i nogle relationer bliver meningsløs, da omsorgen kan gå begge veje. Ikke at det er en ligeværdig relation, endsige uden magt, men det er en relation, hvori de huslige arbejdere ses som aktører og ikke udelukkende som ofre. Deres historie fortælles med indsigt og empati, så vi får historierne om migranternes følelser, overvejelser og oplevelser ind under huden.

Denne bog giver en tiltrængt saltvandsindsprøjtning til forskningen om globale og regionale omsorgskæder. Det vil sige til den forskning, der beskæftiger sig med omsorgsrelateret migration både i forhold til den pressede omsorg i den vestlige verden og de efterladte familiemedlemmer. En forskning inspireret af de amerikanske sociologer Arlie Hochschild, Rhacél Parrenas og Barbara Ehrenreich. Men Helma Lutz og hendes forskerteam går videre i et omfattende antropologisk feltstudie af illegale migranter i Tyskland. De nuancerer den nævnte litteraturs indsigter med et mere systematisk fokus på intersektionalitet, aktørernes strategier og interesserer sig ikke kun for relationerne til de efterladte i afsenderlandet, men også for de følelsesmæssige relationer til de nye arbejdsgivere på godt og ondt.

I perioden 2001-2003 har de udført interviews med både migrantarbejdere og deres arbejdsgivere. De har på basis af 72 interviews skrevet denne bog, der trækker på teorier omkring omsorgskæder (Hochschild), forskellige kapitalformer og strategier (Bourdieu), globale byer (Sassen) og tillid (Giddens & Simmel). Det er med forfatterens egne ord et ethnometodologisk studie, hvori der metodisk fokuseres på kønsliggørelse og racialisering ud fra et intersektionalitetsperspektiv og på forhandling, grænsearbejde og orden/uorden. Forskningsdesignet rummer feltstudier fra 3 tyske byer: to globale (Berlin og Hamborg) samt en regional metropol: Münster. Det har ikke været nemt at få adgang til feltet med illegale migranter, hvorfor sneboldmetoden med dens begrænsninger er anvendt til at identificere relevante informanter. Fire dimensioner er undersøgt i de transnationale relationer: oprindelsesland, arbejdet (betingelser, relationer og tidsmæssig udstrækning), familiemæssige forhold samt regionale forskelle. Selvom det empiriske materiale i en vis forstand er lidt gammelt, betyder det intet for gyldigheden af bogens resultater med undtagelse af et aspekt, som jeg vil vende tilbage til.

Bogen er generelt et forsøg på at beskrive

omsorgsrelateret migration i en regional kontekst, EU og et kontinentaleuropæisk velfærdsregime. Den undersøger det specifikke i disse nye migrationsstrømme ud fra et fokus på ændringer, årsager og reproduktion og endelig ud fra overvejelser om de hidtidige teoretiske forståelsers anvendelighed. Det viser sig, at det næsten primært drejer sig om uddannede kvinder fra middelklassen fra Øst-europa eller de latinamerikanske lande. Typisk bor de ikke i husholdningen og sammenstykker deres indtægt via mange forskellige arbejdsgivere. Deres arbejdsgivere er enten ældre eller enlige forsørgere (mest kvinder, men også mænd).

Generelt ser den eksisterende litteratur på feltet 'migrantarbejderes husarbejde' som enten neo-koloniale relationer (Tronto 2011) og/eller som en outsourcing af ligestillingsproblematikker i familien (Fjell 2010), og umiddelbart kunne bogen ses som i forlængelse af netop den neo-koloniale tese via dets titel: "The New Maids". Men titlen passer ikke med den komplekse og nuancerede analyse – endsige med at mænd optræder i rollen som både arbejdsgivere og migranter. På trods af titlen argumenterer bogen ikke for en genintroduktion af en politisk økonomi med analytiske begreber som tjenestepiger, udbytning eller neo-koloniale forhold. I stedet går den langt udover en sådan forsimplet teoretisk ramme. Det ses eksempelvis i det stærkest virkende kapitel, nemlig kapitel 7, med titlen *Being illegal*, der dokumenterer den 'Angst' (i Kirkegaards forstand) som migranterne lever med hver eneste dag, hver eneste time. Den viser, hvordan Angsten for at vække mistanke betyder, at Gizelha eksempelvis altid sørger for at være usynlig. Eller at en voldtægt ikke kan anmeldes til politiet, da Anna ikke har opholdstilladelse og derfor er bange for konsekvenserne af en anmeldelse.

Det er en stærk og velskrevet bog. Den er stærk teoretisk og empirisk og formår således at give et skelsættende bidrag til den eksisterende litteratur. Ved analytisk at fokusere på migranternes strategier indenfor en regimeanalyse på forskellige niveauer (inspireret af

den britiske sociolog Fiona Williams) identificeres den forskelligartethed i strategier, som migranterne forfølger. En anden konklusion er, at der foregår en normalisering af ansættelse af ikke-registrerede indvandrere i husholdningerne i Tyskland, og at migranterne er en forudsætning for det tyske – og andre vestlige – samfunds fortsatte opretholdelse (s. 193). Også i Danmark sker der en normalisering (Stenum 2011) af betalt arbejde i hjemmet både via sort og hvidt arbejde og via au pairs ordningen. Men spørgsmålet er, hvorvidt de nordiske velfærdsregimer er ligeså afhængige af hvidt/sort hus- og omsorgsarbejde i hjemmet? Uden at kaste mig ind i en tal-krig kan det diskuteres, hvorvidt de mindre omfattende velfærdsstater, som eksempelvis Tyskland, kan bruges til en generalisering for hele Vesteuropa. En tredje konklusion vedrører årsagerne til migration, der ses som relateret til maskulinitetens krise forstået som en usikkerhed blandt mænd omkring deres rolle i en tidsalder, hvor den mandlige forsørgermodel er passé. Maskulinitetens krise ses som både årsag og konsekvens og gennemspilles ikke bare i afsenderlandene, men også i større tyske byer, når enlige mænd skal tackle ansvaret for et barn og en husholdning.

Bogen har kun to mindre betydningsfulde svagheder. Dels inddrager den ikke det supranationale niveau udover FN's konventioner. Det vil sige den stigende opmærksomhed i EU-parlamentet omkring omsorg, migranternes arbejdsforhold (og velfærdsstatslige rettigheder) og dets overvejelser om behovet for lovgivning på området. Det er her, at det empiriske materiale forekommer forældet, da EU optog nye medlemslande i 2004. Samtidig nævner Lutz og hendes forskersteam kun relativt langsigtede løsninger på nogle af de problematikker, som migranterne står overfor. Lutz nævner behovet for en politisk gentænkning af begrebet 'arbejde' og for en ny femi-

nisme. Det er langsigtede strategier, der sigter på at ændre de strukturelle betingelser. Men hvad med strategier med en kortere tidshorison? Eksempelvis afskaffelse af de statsligt finansierede "cash for care" der på den ene side giver valgfrihed for borgeren, men samtidig er baseret på tilgængeligheden af billige migrantarbejdere. En anden mulighed er en forbedring af den mulighed i migrationsregimet omkring opholdstilladelse til migranter, der vil pleje omsorgstrængende i deres eget hjem 24 timer i døgnet (en "fast track" ligesom i Østrig eller Italien), et tilsyn med deres arbejdsbetingelser og/eller delvist medborgerskab, sidstnævnte som foreslået af den amerikanske politolog Joan Tronto (2011).

Men disse indvendinger rykker ikke ved dette værks status som et særdeles vægtigt bidrag til forskningen om den globale omsorgsøkonomi.

*Professor Hanne Marlene Dahl,
Institut for samfund og globalisering og
CKMM, Roskilde Universitet*

LITTERATUR

- Fjell, Tove (2010): Doing gender equality: cleaners employed in Norwegian Middle-class homes, i: Lise Widding Isaksen (red.): *Global Care work – Gender and Migration in Nordic societies*. Nordic Academic Press, Lund
- Stenum, Helle (2011): Abused Domestic Workers in Europe: The Case of Au Pairs, i: *Directorate-general for Internal Policies: Policy Department C: Citizens Rights and Constitutional Affairs*. Bruxelles
- Tronto, Joan (2011): Privatizing neo-colonialism: Migrant Domestic Care Workers, Partial Citizenship and Responsibility, i: Hanne Marlene Dahl; Marja Keränen & Anne Kovalainen (red.): *Europeanization, Care and Gender – Global complexities*. Palgrave Macmillan, Basingstoke

KØNNET BETYDER ALT?

Sofie Danneskiold-Samsøe, Yvonne Mørck og Bo Wagner Sørensen: 'Familien betyder alt' Vold mod kvinder i etniske minoritetsfamilier. Frydenlund, 2011, 458 sider.

Bogen er resultat af et forskningsprojekt udbudt af Danner og Trygfonden i 2008 "Vold mod kvinder i etniske minoritetsfamilier – en kvalitativ undersøgelse med fokus på fremadrettede initiativer". Udgangspunktet er overrepræsentationen af kvinder med etnisk minoritetsbaggrund på de danske krisecentre: "Hvorfor er der en overrepræsentation af indvandrerkvinder på krisecentrene? Er deres voldshistorier de samme som danske kvinders, eller har de særlige udfordringer med sig?" (s. 9). 42 interviews med voldsudsatte kvinder med anden etnisk baggrund end dansk (bortset fra to etnisk danske kvinder) er det empiriske materiale, der danner grundlag for hovedparten af bogen. De fleste kvinder har mellemøstlig baggrund, men der er også tamilske kvinder og kvinder fra Vestafrika og Østeuropa. Derudover er en række krisecentermedarbejdere blevet interviewet og forfatterne har besøgt kvindeorganisationer og projekter i andre lande. Bogens 11 kapitler beskriver metoden, de voldsudsatte kvinder, voldsudøverne, baglandet, kvindernes erfaringer med krisecentre, efterværn, krisecentrenes erfaringer med kvinderne, andre indsatser, internationale erfaringer samt et kapitel med konklusion og anbefalinger.

HISTORIER OM KØN, VOLD OG FAMILIE

De fleste, der beskæftiger sig med vold mod kvinder, er nok klar over, at overrepræsentationen af kvinder med etnisk minoritetsbaggrund på krisecentrene ikke kan tages som udtryk for en tilsvarende overrepræsentation af voldsudsatte kvinder i den etniske minoritetsbefolkning i Danmark. Hvis den voldsudsatte kvindes netværk er lille og familien ikke er et relevant tilflugtssted, er et ophold på krisecenter en nærliggende eller den eneste mu-

lighed. Dermed bliver spørgsmål to det mest interessante i forskningsprojektet, og det er også det empiriske materiale; livs- og voldshistorierne, forfatterne fremhæver som bogens styrke. Gennem interviewene beskrives mange forskellige former for vold mod kvinder: seksuel, fysisk, psykisk og økonomisk vold. Disse kommer blandt andet til udtryk på forskellige måder som eksempelvis indespærring, isolation, trusler og ydmygelse. Beskrivelserne af voldens mekanismer er yderst konkrete, rystende og tankevækkende. Det billede, der tegner sig af familierne, hvori volden udspiller sig, er brutalt og vidner i flere af eksemplerne også om en ekstrem social marginalisering. Forfatterne har valgt at strukturere bogen i temaer i stedet for at fremstille de enkelte kvinders historier sammenhængende. Det betyder, at det bliver vanskeligt – nærmest umuligt – for læseren at fastholde en rød tråd i den enkelte kvindes historie, men omvendt bliver de enkelte temaer, f.eks. seksuel vold, belyst på tværs af livshistorierne og dermed tegnes der tydelige mønstre i voldens virkemidler.

En hovedpointe i bogen er, at den kollektivistiske, patriarkalske familieform spiller en afgørende rolle for kvindernes situation, selvforståelse og handlemuligheder. Kvinderne med mellemøstlig og tamilsk baggrund adskiller sig fra de østeuropæiske og vestafrikanske kvinder, både i forhold til deres relationer til deres familier og de umiddelbare handlemuligheder, de har. Et kapitel er viet til baglandets betydning, og her udfoldes analysen af denne familieform og dens køns- og aldershierarki med den unge kvinde i bunden. I dette kapitel tages der også fat på mulighederne for forandring: "Kvinderne kunne i stedet udvikle solidariske praksisser, hvorigenem de vil kunne støtte hinanden i at skabe et bedre liv og at bekæmpe de interne restriktioner, de udsættes for. Kvinderne bør derfor styrke deres personlige autonomi og skabe mulighed for at udvikle hybride og sammenvævede identifikationer, der giver rum for at manøvrere i de komplekse og ukendte farvande, som de typisk bevæger sig i, når de

skal etablere et selvstændigt liv uden vold” (s.167). Der er således håb forude!

DET KOMPARATIVE BETYDER ALT

De fyldige beskrivelser af volden, af kvindernes syn på de voldsudøvende mænd og baglandets betydning er i sig selv interessante, men desværre mangler der noget helt afgørende for at kunne svare på det relevante spørgsmål, der ligger til grund for projektet: Er de etniske minoritetskvinders voldshistorier de samme som danske kvinders og har de særlige udfordringer? Der er ikke noget sammenligningsgrundlag, og derfor kan spørgsmålet ikke besvares. Måske er det billede, der tegnes af voldens former og mekanismer, generelt? Måske er de interviewede voldsudsatte kvinders reaktioner kendetegnende for kvinder, der er udsat for vold? Fordi sammenligningsgrundlaget mangler bliver mange af bogens pointer til postuler i stedet for til ny viden. At der er forskel på familieformer er kendt og velbeskrevet i forvejen. At det at være indvandrer eller flygtning og kvinde giver særlige udfordringer er også noget, de fleste læsere må forventes at vide i forvejen. Bogen henvender sig til krisecentermedarbejdere, ansatte i socialforvaltninger, politikere og meningsdannere, så læserne må antages ikke at stå på helt bar bund videnskabsmæssigt. Det er således ikke, *at* der er forskelle, men *hvad* forskellene består i, som det ville være umådelig interessant at få belyst. På bogens allersidste side skriver forfatterne da også: “Selv om vold mod etnisk danske kvinder ikke har været en del af projektet, optræder denne vold alligevel som en slags implicit sammenligningsgrundlag, og undervejs i projektet er det gået op for os, at der ikke findes meget nyere kvalita-

tiv forskning på området.” Og forfatterne følger op med en anbefaling til “bevillingsgivere af forskellig slags” om at der bør gives støtte til et eksplicit komparativt forskningsprojekt om voldsforståelse og voldsforebyggelse.

Problemet med det manglende sammenligningsgrundlag er ikke et abstrakt metodisk spørgsmål om, hvordan man laver gode undersøgelser. Forfatterne er selv bevidste om, at deres undersøgelse er inden for et felt, der er stærkt politiseret:

Kvinder med etnisk minoritetsbaggrund passer måske umiddelbart bedre ind i forestillingen om kvinder som reelle ofre for undertrykkelse, men samtidig er der en modstand mod at kategorisere dem som sådan, fordi det lægger op til en modsætning mellem os og dem, som mange vægrer sig ved: den ligestillede nordiske kvinde versus den undertrykte etniske minoritetskvinde. Det er imidlertid et problem, hvis ideologisk tænkning hindrer os i at undersøge problemstillinger, der er potentielt politiske (s. 14-15).

Jeg er helt enig med forfatterne. Selvfølgelig skal det være muligt at beskæftige sig med vold mod etniske minoritetskvinder uden at blive opfattet som racist – det er vel sådan ovenstående citat skal forstås, men det legitimerer bare ikke undersøgelsens mangler. Og det er ærgerligt, for der er brug for en meget bedre og differentieret indsats i bekæmpelsen af vold mod kvinder.

*Randi Theil,
sekretariatsleder i Kvinderådet,
koordinator af
Det Nationale Voldsobservatorium*